

Nr 41.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.; given Stockholms slott den 23 januari 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föresla riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., vilken lag gäller till och med den 29 februari 1920, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 28 februari 1921; dock skola från och med den 1 mars 1920 2 och 12 §§ hava följande lydelse:

2 §.

Har Konungen förklarat sådana förhållanden, som i 1 § avses, vara för handen och inträder inom kommun sådan prisstegring, som i nämnda paragraf sägs, i fråga om livsmedel, foder för kreatur eller vara, som är avsedd att genom sin förbränning alstra värme, ljus eller kraft, må, i den mån högsta pris för sådan vara ej är för kommunen gällande på grund av förordnande, som av Konungen jämlikt 1 § meddelats, Konungens befallningshavande, när så finnes nödigt, på förslag av livsmedelsnämnd, kommunalnämnd eller magistrat eller eljest, i erforderlig omfattning förordna, att vid detaljhandel med varan inom kommunen skäligt, av Konungens befallningshavande bestämt pris ej må överstigas. Från dylikt förordnande äge Konungens befallningshavande medgiva de undantag, som kunna prövas skäligen.

Innan förordnande som nu sagts meddelas, skall livsmedelsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd eller magistrat hava haft tillfälle att yttra sig i ärendet.

Konungens befallningshavandes förordnande skall ofördröjligen underställas Konungens prövning och fastställande; gällande dock förordnandet omedelbart till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda av Konungen bestämt.

Förordnandet skall, så snart ske kan, uppläsas i kommunens kyrka eller kyrkor samt införas i länskungörelserna och i en eller flera tidningar i orten. Där sådant förordnande av Konungens befallningshavande återkallats eller av Konungen efter underställning eller eljest upphävts, skall även detta kungöras i den ordning, som nu angivits.

12 §.

Böter för förseelse mot föreskrift, som i 7 § omförmäles, tillfalla kommunens kassa, men böter, som ådömas enligt 8 §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

Där förordnande, som jämlikt lagen den 30 april 1918 av Konungen eller Konungens befallningshavande givits om högsta pris å vara eller om högsta belopp av kostnad för transport eller tillhandahållande av vara, gäller till och med den 29 februari 1920, må dylikt förordnande, utan hinder av vad i lag är därom annorlunda stadgat, fortfarande lända till efterrättelse; dock må varken förordnande, varom nu sagts, eller sådant, som jämlikt lagen den 30 april 1918 gives efter den 29 februari 1920, gälla längre än till och med den 28 februari 1921. Vad nu är stadgat skall äga tillämpning även i fråga om bestämmelser, som jämlikt 7 § i lagen den 30 april 1918 meddelats av Konungens befallningshavande.

Beträffande sådan under tiden för berörda lags giltighet begangen förseelse, som avses i 7 eller 8 § samma lag, skall vad i lagen är stadgat fortfarande att gälla även efter den 28 februari 1921.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 16 januari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anförde efter gemensam beredning med t. f. chefen för jordbruksdepartementet:

»Lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m. har genom lag den 25 april 1919 förklarats äga fortsatt tillämpning till och med den 29 februari 1920.

Beträffande uppkommen fråga, huruvida ytterligare förlängning av förstnämnda lags giltighetstid bör äga rum, hava utlåtanden infordrats från folkhushållningskommissionen av juni 1919, statens industrikommision av september 1919 och statens handelskommissions avvecklingskommitté, och hava dessa utlåtanden nu inkommit.

Folkhushållningskommissionen har i sitt yttrande framhållit, att *Folkhushållningskommissionen.* maximiprislagens bibehållande torde vara erforderligt, så länge den nu gällande ordningen på vår sockermarknad ägde bestå. Ett led häri utgjorde nämligen fastställande av maximipris å socker och sirap, varom gällde föreskrifterna i förordningen i ämnet den 31 december 1918, vilken förordning efter skedd förlängning ägde tillämpning tillsvidare till och med den 29 februari 1920.

Industrikommissionen har framhållit, att för närvarande inga med *Industrikommissionen.* stöd av maximiprislagen utfärdade allmänna förordningar, berörande kommissionens verksamhetsområde, funnes i kraft. Icke heller hade kommissionen under det senare halvåret haft anledning att i särskilda fall pakalla tillämpning av denna lag. Det syntes även antagligast, att behov av lagen för industrikommissionens verksamhetsområde icke skulle komma att föreligga efter utgången av den nuvarande giltighetstiden. Industrikommissionen ansåge sig dock icke i stånd att göra något mera bestämt uttalande härom. Det kunde nämligen icke bestridas, att å vissa områden förekomme rätt oroande tecken till prisstegring och varuknapphet, som, därest de utvecklade sig i ogynnsam riktning, möjligen kunde tänkas motivera nya statsingripanden. Det allmänna läget i världen vore ju fortfarande synnerligen osäkert och huru det skulle utveckla sig syntes omöjligt att med bestämdhet förutse. På grund härav och då, enligt vad kommissionen hade sig bekant, det torde vara erforderligt att bibehålla möjligheterna att tillämpa ifrågavarande lag ännu någon tid för andra ändamål än dem, kommissionen företrädde, ansåge kommissionen sig icke böra avstyrka någon tids förlängning av förevarande lag. Kommissionen utginge därvid från den förutsättningen, att lagen icke komme att tillämpas, utan att trängande behov därav föreläge.

Handelskommissionens avvecklingskommitté hade erinrat om att *Handelskommissionens avvecklingskommitté.* Kungl. Maj:t genom beslut den 7 oktober 1919 uppdragit åt kommittéerna att inkomma med förslag till överenskommelse med svenska rederier om tillhandahållande av tonnage för transport av kol från Amerikas förenta stater till Sverige samt om fraktsatser för kol från såväl Amerikas förenta stater som England. Den 7 november 1919 hade det åt kommittéerna lämnade uppdraget utvidgats, i det att Kungl. Maj:t då uppdragit åt kommittéerna, dels att förhandla med svenska stenkolsimportörer samt att vidtaga eller föreslå andra åtgärder för åstadkommande av prisreglering för kol och koks å den inhemska marknaden, dels ock att förhandla med svenska rederier samt vidtaga eller föreslå andra erforderliga åtgärder

för reglering av transoceaniska frakter överhuvudtaget. För fullgörande av nämnda uppdrag hade kommitterade förhandlat såväl med svenska redare som ock med importörer av kol och koks till Sverige. Vid dessa förhandlingar hade kommitterade visserligen lyckats uppnå frivilliga överenskommelser, varigenom såväl maximifraktsatser blivit bestämda och tonnage för särskilda ändamål ställts till disposition som ock priserna på kol och koks på den inhemska marknaden reglerats. Hittills hade man sålunda icke behövt tillgripa vare sig förfoganderättslagen eller maximiprislagen. Emellertid hade det förhållandet, att dessa lagar funnits och kunnat ifrågakomma såsom yttersta utväg, i så hög grad medverkat till att möjliggöra överenskommelsernas träffande, att det torde vara ytterst tvivelaktigt, om de ämna utan lagarnas förefintlighet kunnat komma till stånd. Under sådana omständigheter och då det icke vore uteslutet, att ifrågavarande regleringar, för vilka samtliga giltighetstiden utlöpte först efter den 29 februari 1920, kunde behöva förnyas, eller att andra likartade regleringar även framdeles under övergångstiden till mer normala förhållanden kunde bli erforderliga, och då det därvid torde vara av behovet påkallat att i sista hand kunna anlita de maktmedel, som förfoganderättslagen och maximiprislagen innebure, tillstyrkte avvecklingskommitterade för sin del, att åtgärder träffades, varigenom sagda lagar erhöles förlängd giltighetstid också efter den 29 februari 1920.

Departementschefen.

Den prisreglering, som med stöd av maximiprislagen under kristiden i stor utsträckning genomförts, har numera till väsentlig del upphört, i det att av samtliga enligt nämnda lag fastställda maximipris allenast maximiprisen på socker och sirap samt skördegarn av viss beskaffenhet ännu äro i gällande kraft. Av sistnämnda maximipris, vilkas giltighetstid utgår den 29 februari 1920, torde allenast de genom förordningen den 31 december 1918 fastställda maximiprisen på socker och sirap böra förlänas fortsatt giltighet efter sistberörda dag, vilken åtgärd, på sätt folkhushållningskommissionen anmärkt, utgör ett led i den enligt 1919 års lagtima riksdags beslut gällande ordningen på vår sockermarknad. En förutsättning för nyssberörda åtgärd är emellertid att även maximiprislagen prolongeras.

Jämväl av andra skäl torde en förlängning av maximiprislagens giltighetstid vara påkallad. På sätt jag förut denna dag vid anmälan av ärende rörande förfoganderättslagens prolongation inför Eders Kungl. Maj:ts framhållit, kan den möjligheten ej helt avvisas, att under nu rådande vanskliga övergångstid nya statliga ingripanden för reglering av förhållandena på vissa områden kunna bli av nöden. Jag får i detta avseende hänvisa till vad industrikommissionen och handelskommissionens

avvecklingskommitterade i de av dem avgivna utlåtanden anför, varav bland annat framgår, att vissa nya prisreglerande åtgärder från statens sida varit erforderliga så sent som under november 1919 samt att dylika åtgärder även framdeles kunna bli nödvändiga. Särskilt innebär den osäkerhet, som alltjämt råder på det handelspolitiska området, vissa faror för landets varuexport, vilka kunna göra ingripanden från statens sida i nyss angivna syfte ofrånkomliga. Med hänsyn till vad jag salunda anför finner jag mig böra tillstyrka förlängning av lagens giltighetstid under ett år från den 29 februari 1920.

I samband med lagens prolongation torde en del mindre jämkningar böra vidtagas i vissa däri införda bestämmelser, som förutsätta tillvaron av särskilda lokala myndigheter för livsmedelsregleringen. Salunda stadgas i 2 § andra stycket, att innan Konungens befallningshavande meddelar sådant förordnande angående maximipris, som i berörda § omförmåles, livsmedelsnämnd skall hava haft tillfälle att yttra sig i ärendet, samt i 7 § andra stycket, att vid meddelande av sådana särskilda föreskrifter rörande detaljhandel med vissa varor, som i samma § avses, nyssberörda stadgande i 2 § andra stycket skall äga motsvarande tillämpning. Vidare föreskrives i 12 §, bland annat, att böter för förseelse mot de i 7 § omförmälda föreskrifter skola tillfalla livsmedelsnämndens kassa. Då till följd av livsmedelsregleringens avveckling bibehållandet av nämnda lokala myndigheter kan antagas för framtiden bli obehövt, synes det olämpligt att göra tillämpligheten av nyss angivna stadganden beroende av samma myndigheters tillvaro. På grund härav torde att 2 § andra stycket böra givas den avfattning nämnda lagrum hade i 1916 års maximiprislag, enligt vilken avfattning livsmedelsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd eller magistrat skulle, innan förordnande om maximipris meddelades av Konungens befallningshavande, hava haft tillfälle att yttra sig i ärendet. Därest 2 § andra stycket erhåller nu angivna avfattning, är ändring i 7 § andra stycket ej erforderlig. Jämväl berörda stadgande i 12 § torde böra ersättas med en föreskrift av samma innehåll som motsvarande bestämmelse i 10 § av 1916 års maximiprislag, enligt vilken bestämmelse ifrågavarande böter skulle tillfalla kommunens kassa. Beträffande övriga i lagen upptagna bestämmelser, som hava avseende å livsmedelsnämnderna och deras verksamhet, torde med hänsyn till dessa bestämmelsers innehåll några ändringar i desamma ej påkallas av berörda nämnders upphörande.

I enlighet med vad jag nu anför har jag latit inom justitiedepartementet utarbeta ett förslag till lag om fortsatt tillämpning till och med den 28 februari 1921 av förevarande lag.»

Föredraganden uppläste härefter ett förslag till lag om fortsatt till-

lämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., vilket förslag var av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar¹⁾; och hemställde föredraganden, att lagrådets utlatande över förslaget måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.

¹⁾ Denna bilaga, som är av ordagrant lika lydelse med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
23 januari 1920.*

Närvarande:

Justitieråden AMEEN,
friherre LEIJONHUFVUD,
EDELSTAM,
Regeringsrådet LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 januari 1920, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen onförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, assessor Thor Sjöfors. Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 23 januari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 16 innevarande januari till lagrådet remitterade förslaget till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m. samt hemställde, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ivar Brynolf.